

پیشخوان

آبت‌الله‌سیدمر تَضی‌مستجابی در آیین‌ه خاطرات و اسناد

در باز شناسی «مجتهدی پهلوان»

■ **محمد رضا کاتبینی**

اثری که هم آینک در معرفی آن سخن می‌رود،شناختنامه عالم مجاهد آیت‌الله سید مر تضی مستجابی است که توسط انتشارات شهرداری اصفهان گردآوری و نشر یافته است. در

شناخت موضوع این اثر نفیس، دیباچه علی کرباسی‌زاده‌اصفهانی دانشیار دانشگاه اصفهان بر آن مفید به نظر می‌رسد. بخشی از این مقدمه، به قرار ذیل است:

«آنچه در این کتاب از خاطرات و نوشته‌ها تا اسناد و تصاویر می‌خوانید و می‌بینید، هم مستجابی هست و هم نیست! آری، به ظاهر، نوشته‌هایی از او، اسنادی درباره وی و تصاویری از خود ایشان است. اینکه با چه کسانی بوده و چه احوالی بر او گذشته و چه کرده است. اما با این همه مستجابی نیست! تعجب نکنید، همه این اسناد و تصاویر واقعی است و نوشته‌ها از خود اوست، اما مگر می‌توان آب دریا را در کوزه ریخت؟ به فرموده خودش اینجا یک صدم مستجابی واقعی هم نیست و نمی‌تواند گویای شخصیت و منش و حیات و احوال نزدیک به یک سده زندگی بر تلاطم او باشد. آخر چگونه یک سده تاریخ این مرز و بوم، آن هم حوادث، ماجراهای مهم اجتماعی و سیاسی و وقایع شگفت‌آور کشور در دوران اخیر، از تحولات نقش‌آفرین در قیام آیت‌الله کاشانی گرفته تا فعالیت‌های فدائیان‌اسلام، مقابله با جریان کسروی، حادثه ملی شدن صنعت نفت، رفت و آمد با مراجع نام‌آور شیعه، رجال بزرگ علمی و سیاسی و اقدامات فرهنگی و تأسیس مراکز پزشکی، علمی، ورزشی و بسیاری دیگر از رخداد‌های مهم که در هر کدام نام

آبت‌الله سیدمر تضی مستجابی

و نشان مستجابی و تأثیر گذاری او دیده می‌شود، در یک یاد دو جلد کتاب گنجاندنی است؟! افزون بر اینکه شمار بسیاری از اسناد و تصاویر و مکاتبات ایشان، از بین رفته و در دسترس نیست! کاری بس دشوار و طاقت‌فرساست شناساندن چهره‌ای که از یکسو در صفا اول مبارزات و تحولات اجتماعی و سیاسی ایران در یک سده اخیر نقش‌آفرینی کرده، از دیگر سو خود از علما و دانشمندان معاصر و از بزرگ‌ترین بیوت علمی و سربشناس، از خاندان علم و فقه‌ت(آل صدرعلمی) و نیز پهلوان گورد زورخانه، اهل شعر و ادب و هنر، خطاطی، و هنر و سبای در امور اجتماعی و فرهنگی و در یک کلمه، جامع علم و عمل و هنر، سیاست و کرامت و متصف به صبر و پرهیزکاری و متانت.

چه می‌توان گفت در وصف بزرگ‌مردی که دست راست آیت‌الله کاشانی، رفیق خاص نواب صفوی، محرم اسرار امام‌موسوی‌صدر، یار باوقای شهید سیدمحمدباقر صدر، دوست صدیق سیدمصطفی خمینی، پناه‌مظلومان و پشتیبان عالمان و دانشمندان و پشت و پناه مردم بوده است. در وصف او بزرگانی مانند آیت‌الحق و العرفان علامه میرسید علی‌قلنی می‌توانند بگویند و بسرایند که در لایه‌لای این کتاب، اقوال و کلمات و اظهار بزرگان را در وصف و مدح او خواهید خواند. او خود را آخوند به معنای معمول کلمه نمی‌داند! ترجیح می‌دهد پهلوانی لوتی‌صفت بدانندش که در میان مردم و با آنان است، نه از گروه یا طبقه‌ای خاص و جدا از دیگران. شاید هر کسی از دید خود، در این مجموعه بنگرد. برای مثال، قشر طلاب و حوزویان تحصیلات علمی، استادان، هم‌شاگردی‌ها و مانند آن را دنبال کنند، اهل سیاست، فعالیت‌های اجتماعی و مجموعه‌ای از اسناد و مدارک و دغدغه‌های خاص خود را بچویند، اما هنرمند، پهلوان، شاعر، خیر، کاسب و عامه مردم نیز با توفیق این مجموعه، گویی گمشده خود را در آن می‌یابند و لذت خواندن و دیدن مطالب آن را از یاد نخواهند برد…»

■ **احمدرضا صدری**

آینک سالروز یوم‌الله ۹دی در شرایطی فرا می‌رسد که دشمن بر بنیاد تجربه‌های پیشین با جنگی ترکیبی به مصاف جمهوری اسلامی آمده است. با این همه جای این پرسش بر جاست که چه چیز فتنه‌ای برنامه‌ریزی شده و بزرگ را فرو نماندند و دشمن را به آند شمه رویارویی‌هایی متواتر با آن فراخواند. این امر با مسووری بر رویدادهای سال ۱۳۸۸ میسوری می‌شود، امری که مقال پس‌آمده در پی آن بوده است.

■ ■ ■

■ **فرصتی که تبدیل به چالش شد**

برای فهم اهمیت رویدادی که در نهم دی ماه ۱۳۸۸ رقم خورد، نیازمند بازخوانی فرصتی هستیم که با بدفهمی و بدعملی برخی خواص، به تهدید مبدل شد. انتخابات ریاست جمهوری آن سال، می‌توانست به یکی از شاخص‌ترین توفیقات نظام اسلامی مبدل شود که البته دشمنان تاب دین آن را نداشتند و به تخریبش شدند. دکتر رشید جعفرپور، پژوهشگر

مسائل سیاسی در این باره معتقد است:

«انتخابات در هر نظامی، زمینه حضور و پشتیبانی مردم را نسبت به نظام فراهم می‌نماید. انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۸، به دلیل اهمیتی که داشت، یکی از نقاط عطف تاریخ انقلاب اسلامی است. به عبارت دیگر این انتخابات به دلیل مشارکت حداکثری ملت، پشتوانه بسیار بالایی برای مردم‌سالاری دینی نظام اسلامی ایران بود.اما بعد از این رویداد به دلیل نفوذ دشمن و نیز همراهی برخی جریان‌های سیاسی و اجتماعی با خواسته نحاق آنان تبدیل به چالشی برای نظام اسلامی شد. هر چند نظام اسلامی تلاش کرد نخبگانی را که خود زیر چتر حمایتی خود نگه دارد و از آنان خواست خط خودشان را از دشمنان جدا و به رأی ملت تمکین کرده و در مسیر خواست بدخواهان حرکت ننمایند، اما فضای غبار آلود فتنه آن سال به گونه‌ای بود که خود آنها در آتش آن فتنه گرفتار شدند و علاوه بر خود، جمعی از همسویان خویش را نیز به سوی آن کشاندند و از مسیر اصلی انقلاب منحرف شدند. تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی بر مرزبندی صحیح بین اغتشاشگران و کسانی که فتنه‌ها را آغاز کرده‌اند، دلیل آن بود که بتواند جمعی را اگر از روی غفلت در

«

برای فهم اهمیت رویدادی که در نهم دی ماه ۱۳۸۸ رقم خورد، نیازمند بازخوانی فرصتی هستیم که با بدفهمی و بدعملی برخی خواص، به تهدید مبدل شد. انتخابات ریاست جمهوری آن سال، می‌توانست به یکی از شاخص‌ترین توفیقات نظام اسلامی مبدل شود که البته دشمنان تاب دیدن آن را نداشتند و به تخریبش دست زدند. آنان سعی کردند با راه‌اندازی امواج فتنه، این عامل وحدت را به وسیله فتنه مبدل کنند

فتنه ۱۳۸۸، یوم‌الله ۹دی و عبرتی که بر پیشانی تاریخ ماند

انقلاب خمینی

همچنان به پیش می‌تازد

این مسیر قرار گرفته‌اند در اردوگاه انقلاب اسلامی

محفوظ نگه دارد. مهلت چند ماهه نظام اسلامی برای تعیین مرز مشخص بین دو جریان اغتشاشگر قانون‌گریز و جریان مطالبه‌گر قانونمند، باعث شد بسیاری از افراد با روشنگری بتوانند راه صحیح را از راه ناصواب تشخیص دهند و در مسیر انقلاب حرکت نمایند. اما در عین حال، عده‌ای با پشتیبانی و حمایت امریکا و غرب همچنان در مسیر نافرمانی مدنی حرکت کردند و در ذهن خود، متاثر از انقلاب‌های رنگی که توسط جورج سورس – نظریه‌پرداز انقلاب‌های رنگی - در برخی کشورهای منطقه نتایجی را حاصل کرده بود، سودای جنبش سبز را می‌پروانند، غافل از اینکه انقلاب اسلامی به دلیل ماهیت مردمی، دینی و رهبری توسط ولی فقیه، به قدری در لایه‌های اجتماعی استحکام دارد که با چنین تکنه‌های روانی عارضی و غیرمردمی به تزلزل در نیاید و راه و آرمان انقلابی خود را با قدرت و استحکام بیشتری ادامه دهد…»

■ **وقتی نظرسازی‌ها، یک کاندیدا را متوجه کرد**
بی تردید اگر اصرا‌های بی‌منطق و سخنان سست اما محرک میرحسین موسوی مبنی بر پیروزی خویش در انتخابات نبود، فتنه هفت ماهه نمی‌شد. در این میان اما بد نیست تا بدانیم پافشاری‌های نامبرده، از چه نشتی می‌گرفت و چه دستاویزهایی داشت؟ شاید مروری بر آنچه اسماعیل کوثری نماینده وقت مجلس شورای اسلامی، از دیدار با میرحسین موسوی بازگفته است، بتواند آیینهای از تصورات کاندیدای بازنده انتخابات خرداد ۸۸ باشد:

«روز چهارشنبه دوم تیر پیش آقای میرحسین موسوی، در جایی نزدیک به خیابان پاسطور رفتم. آقای بروجردی، آقای نقوی حسینی، آقای حاج‌الاسلام ابراهیمی و خانم الهیان پنج نفر بودیم و روزوات کنشور را قبول ندارم! گفتیم عیب ندار، در این کشور بعضی‌ها اصلاً نظام را هم قبول ندارند، اما دارند زندگی می‌کنند، ولی نمی‌خواهند بیایند نفر دوم کشور بشوند. بعد من به صراحت به ایشان گفتم اصلاً چه کسی شما را تأیید کرد؟ غیر از همین دو مرجع؟ یعنی همین شورای نگهبان و وزارت کشور بودند که

۹دی ۱۳۸۸:فضای از راهپیمایی عظیم مشتاق یادآوران

تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی بر

مرزبندی جدی بین اغتشاشگران و کسانی که مطالبه قانونی داشتند، به دلیل آن بود که بتوانند جمعی را که از روی غفلت در مسیر فتنه قرار گرفته‌اند، در اردوگاه انقلاب اسلامی محفوظ نگه دارند. مهلت چند ماهه نظام اسلامی برای تعیین مرز مشخص بین دو جریان اغتشاشگر قانون‌گریز و جریان مطالبه‌گر قانونمند، باعث شد بسیاری از افراد با روشنگری بتوانند راه صحیح را از راه ناصواب تشخیص دهند و در مسیر انقلاب حرکت نمایند

را از زوایای مختلف گفتیم و بررسی کردیم...به هر حال این فتنه تا روز ششم دی‌ماه سال ۸۸ که روز عاشورا بود کشیده شد و آن قضایایی که در خیابان انقلاب پیش آمد و اینها ریختند و بیرق‌های امام حسین را آتش زدند و مسائلی که نباید می‌شد، جمعیت آنها هم خیلی نبود، اما جمعیتی بود که عنسود بودند و نهایت به اینجا رسید که ما روز هفتم دی در مجلس، مجلس را به هم ریختیم و به میدان بهارستان آمدیم و بعد از آن هم روز چهارشنبه ۹ دی راهپیمایی شد...»

■ **حرم‌شکنی در روز عاشورا**

عبدالحسین روح‌الامینی(که فرزندش را نیز در فرآیند اغتشاشات ۸۸ از دست داد)، در زمره شاهدانی است که از وقایع اطراف دانشگاه تهران در روز عاشورای آن سال، روایتی دقیق و خواندنی به دست داده است. او بر این باور است که نفس حضور دسته عزاداری حسینی(ع) در خیابان، موجب جمع شدن این حرکت حرمت‌شکنانه شد:

«انبوه جمعیت برای عزاداری سید و سالار شهیدان، در مسجد دانشگاه تهران جمع شده بودند و علاوه بر حیاط مسجد و شستان، انبوه جمعیت فضای داخل دانشگاه را نیز بنسبای فشرده کرده بود. در انتهای عزاداری که همراه با مداحی آقای حاج سعید حدادیان بود، ناگهان برنامه کوتاه شد و بلندگوی مسجد به عزاداران اعلام کرد برای ادامه مراسم همزمان با نماز ظهر عاشورا، به خارج از دانشگاه می‌رویم. برخی احتمال می‌دادند افرادی برای ادامه اغتشاشات

در خیابان‌ها حضور پیدا کنند، اما هیچ‌کس تصور نمی‌کرد عاشورا و باورها‌های عمیق و معنوی مردم عزادار ایران که در کشور و اقوام مختلف مورد احترام بوده است، اینگونه مورد تعرض قرار گیرد. البته در آن روز مردم در فضاهای بسته و هیئات مشغول عزاداری بودند و عده‌ای از این غفلت برای تعرضات خود در روز عاشورا استفاده کردند. بنابراین عزاداری دانشگاه تهران به خیابان‌های اطراف منتقل شد. عزاداران از خیابان طالقانی وارد شدند و در تقاطع خیابان وصال دودسته شدند. جالب اینجا بود که این دسته عزاداری، وسایل مخصوص عزاداری را در اختیار نداشت و تنها عزاداران مشغول سینه‌زنی بودند. از طرف آقای حدادیان تأکید شده بود اشان بحث کردیم، موسوی دید دیگر نمی‌تواند قضیه را جمع کند. من سؤال دوم را پرسیدم شما در مناظره و صحبت‌هایتان می‌گفتید آقای احمدی‌نژاد خلاف قانون عمل می‌کند، خب شما هم که خلاف قانون عمل کردید! گفت چرا؟ گفتیم شما مگر مجوز داشتید که در خیابان آزادی رقتید و جمعیتی را آنجا بردید، شما هم خلاف قانون عمل کردید؟ گفت نه من خلاف نکردم، من رفتم مردم را آرام کنم! گفتیم اگر رفتی آرام کنی، چرا به بسج حمله کردند؟ اینها تابع شما نیستند که هر چیزی گفتید گوش بدهند، شما نتوانستید آنها را کنترل کنید و به پایگاه حمله کردند و آنجا چند نفر هم کشته و شهید شدند و اگر پایگاه سقوط می‌کرد می‌توانستید انجام دهید؟ قضایای از زوایای مختلف و بررسی و بیان شد که در آخر کشیده شد به آنجا که آقای موسوی گفت اگر این ۱۳ میلیون و خرده‌ای که به من رای داده‌اند بگویند تقبل نشده، من باز هم می‌گویم که تقبل شده است! گفتیم پس معلوم است که شما منطبق ندارید و فقط می‌خواهید حرف خودتان را بزنید! چیزی حدود یک ساعت و ۴۵ دقیقه، ماجرا

این نیروها با روحیه بالاتری وارد عمل شوند. حتی با وجود اینکه فتنه‌گران کاملاً پراکنده شده بودند، اما با مداحی و سینه‌زنی آقای حدادیان، عده‌ای از عزاداران در چهارراه فلسطین، همچنان تا ساعتی ایستاده و مشغول عزاداری بودند. عملاً حضور انبوه عزاداران، برای متفرق کردن فتنه‌گران کافی بود. اگر پیش از این اطلاع‌رسانی شده بود و مردم به‌صورت سنتی عزاداری خود را در خیابان‌ها انجام می‌دادند، شاید اصلاً آن اتفاقات شکل نمی‌گرفت...»

■ **نمایندگان کفن پوش شدند و از مجلس بیرون رفتند...**
حرم‌شکنی گسترده فتنه‌گران در روز عاشورای حسینی(ع)، احساسات بسا افراد -در هر مسندی را که بودند- جریحه‌دار نمود. نمایندگان وقت مجلس شورای اسلامی، در عداد اولین گروه‌هایی بودند که اعتراض خویش را به این حرکت علنی ساختند و این بسند را برای حرکت فتنه‌گر ۹ دی

ماه، فراهم ساخت. زنده‌یاد علی اصغر زائری از وکلای وقت مجلس، خاطرات خویش از این رویداد را به ترتیب پی آمده به تاریخ سپرده است:

«روز بعد از عاشورا وقتی به مجلس آمدم، به نمایندگان انقلابی گفتم آمده باشید که باید عکس‌العملی در مجلس نشان دهیم. به دوستان گفتم باید کفن بپوشیم و بیرون برویم. بعضی از دوستان گفتند نه این کار درست نیست. خاطرمد است بعضی‌ها مانند آقای فدایی گفتند برویم سر مزار شهیدان. من گفتم باید فراتر از اینها عکس‌العمل نشان دهیم. خودم رفتم به رفقای بیرون مجلس گفتم کفن تهیه کنند. کفن‌ها را آماده کردند و در مجلس آوردند. آقای کوثری هم با بچه‌های بسج هماهنگ کرد و آنها هم سیستم صوت آوردند و اطراف مجلس مستقر کردند. صبح اول وقت، آقایان از کانی و فدایی رفتند و با آقای لاریجانی صحبت کردند و ماجرا را گفتند، آقای لاریجانی گفتند نه بگذارید آخر جلسه به مزار شهیدان می‌رویم. ما هم گفتیم قبول نداریم. طبق هماهنگی‌هایی که انجام داده بودیم، آقای هدایتخواه تذکری را قرائت کرد و من هم بعد از تذکر ایشان، به عنوان اولین نفر شعار الله‌اکبر را سر دادم و بعد از من سایر نماینده‌ها نیز ادامه دادند. الله‌اکبر گویان از صحن مجلس خارج شدیم و به سمت در خروجی مجلس حرکت کردیم. آقای لاریجانی هم که وضع را اینگونه دید، همراه با نماینده‌ها شد. کفن‌های را که سفارش داده بودم در خروجی مجلس قرار داده بودند. کفن‌پوش‌ها آنقدر زیاد بودند که کفن کم آمد و به من هم نرسید! خیابان‌های اطراف مجلس را با راهپیمایی دور زدیم و به داخل مجلس آمدیم و سر مزار شهیدا توقف کردیم.

با توجه به عدم هماهنگی با صداوسیما و سایر رسانه‌ها، تصاویر محدودی از این راهپیمایی نمایندگان در رسانه‌ها پخش شد. همین پوشش محدود رسانه‌ها باعث شد در شهرها یک حرکت انقلابی عظیمی رخ بدهد. مردم در شهرها وقتی دیدند مجلس کفن پوش شده است، به خیابان‌ها آمدند. آنطور که خاطرمد است اولین شهری که تظاهرات کرد، شهر رشت در ۸ دی‌ماه بود. و بعد هم ۹دی این حرکت خودجوش به اوج خود رسید. این حرکت‌ها ادامه پیدا کرد و ما در ۹۶ و ۹۸ آنها را با چهره دیگری دیدیم... آن افرادی که سال ۸۸ آموزش دیدند، ۱۰ سال بزرگ‌تر شدند و خیلی‌ها محافظه‌کار شدند. این فقهه در قشر ضعیف جامعه جوانان بیسکار، اراذل و اوباش سازمان‌گذاری کردند، ولیکن در پشت صحنه همان افراد صحنه‌گردان قبلی حضور داشتند...»

■ **حقیقت خیزش بی‌نظیر ۹دی**

در این بخش، نگارنده ترجیح می‌دهد حقیقت و محتوای واقعی حماسه ۹ دی را سلسله جنبان انقلاب اسلامی به تفسیر بنشیند، چه اینکه در راهپیمایی عظیم آن روز، هر چه بر زبان مردم بود، سخن از او بود و پایبندی به مرام او: «مردم در ۹ دی احساس وظیفه دینی کردند و دنبال این وظیفه، عمل صالح خودشان را انجام دادند. عمل صالح این بود که به خیابان بیایند، نشان بدهند و بگویند مردم ایران این هستند. با این حرکت مردم، آن حجم عظیم تبلیغات دشمن که می‌خواست فتنه‌گران را مردم ایران معرفی کند و این‌طور نشان بدهد که مردم ایران از انقلاب و نظام‌شان برگشته‌ند، به‌کلی نقش از آب شد. یعنی مردم نشان دادند که این، مردم ایران است. تبلیک‌گران خارجی وقتی نگاه کردند، گفتند از بعد از رحلت امام بزرگوار با شاید بعضی گفتند از بعد از حرکات اول انقلاب، هیچ اجتماعی با این بزرگی، با این تپش، با این شور و هیجان وجود نداشته که مردم وارد میدان شدند. این، حقیقت ۹دی است.»

■ **نسخه یک حماسه برای امروز ما**

هر رویداد تاریخی، تنها زمانی پویایی و طراوت خویش را حفظ خواهد کرد که برای پس از خویش پیامی داشته باشد. حماسه تاریخی ۹ دی نیز از این قاعده مستثنی نیست. بنابراین باید درس و عبرت‌های آن را کشف کرد و به تمیین آن پرداخت. آبت‌الله عباس کمیی عضو مجلس خبرگان رهبری، ایراز اقتدار مردم و نظام برای مواجهه با فتنه‌ها را پیام این حرکت تاریخی قلمداد می‌کند:

«اگر مانند ۹ دی به صحنه بیاییم و پشت سر رهبری باشیم و بر تقویت تولید، اقتصاد مقاومتی، وحدت و انسجام در داخل کشور تأکید کنیم، قطعاً مشکلات اقتصادی حل می‌شود. در سال ۸۸، شش قطعهنامه علیه ایران توسط کنگره تصویب شد. برای همین باید فتنه ۸۸ و حماسه ۹ دی، پیش‌روی ماقرار گیرد. در ۹ دی ۸۸، مردم در حمایت از انقلاب و مرزبندی با هتاکان به عاشورای حسینی(ع) وارد صحنه شدند، به همین جهت در حال حاضر پیام ۹ دی، حل مشکلات اقتصادی با تکیه بر رهنمودهای رهبری است. پس از حماسه ۹ دی، غربی‌ها و امریکایی‌ها احساس کردند ما قوی‌تر شدیم، چراکه بی‌برند قدرت ایران مردمی است. به همین دلیل به مذاکره روی آوردند و باز می‌خواهند برنامه‌هایشان را از طریق مذاکره پیش ببرند، اما کارنامه برجام روبروی ما قرار دارد و آنها خود را به خوبی نشان داده‌اند. حماسه ۹ دی در تقویم سیاسی ایران ثبت شده است و فراموش نخواهد شد، چراکه دستاوردهای زیادی برای داخل و خارج از کشور به همراه داشت که قطعاً تقویت اقتصاد کشور می‌تواند از مهم‌ترین آنان باشد...»